

Naam Joodse inwonster Drouwen toegevoegd aan gemeentelijk monument

'Je bent pas dood als je naam niet meer genoemd wordt' luidt een joods gezegde. Met die gedachte benaderde de 'Werkgroep Drouwen, Bronneger en Bronnegerveen in de Tweede Wereldoorlog' de gemeente Borger-Odoorn. Op het Joods Monument in Borger staan de namen van de in 1942-'43 uit de gemeente Borger afgevoerde Joodse families. De in 1995 onthulde zwerfsteen is opgericht ter nagedachtenis aan de zestien leden van drie joodse families die tijdens de Tweede Wereldoorlog, in de voormalige gemeente Borger, zijn vermoord. Alleen waren er geen zestien maar zeventien slachtoffers.

Op het monument ontbrak tot voor kort de naam van de driejarige Rachel Bloemendaal. Begin 1942 verhuist het meisje van Amsterdam naar Drouwen waar ze gaat wonen bij haar opa en oma, Benjamin Mozes Cohen en Naatje Korper, in het 'Jeud'n hoes' aan de Hoofdstraat 21. Bijna 83 jaar geleden vertrekt ze noodgedwongen met de rest van alle Joodse inwoners naar 't 'Polizeiliches Durchgangslager Westerbork'.

In totaal worden er in één dag tijd tussen de 13.000 en 15.000 joden opgepakt en gedeporteerd. Op 16 oktober 1942 vertrekt Rachel Bloemendaal met de trein naar Auschwitz. Daar wordt ze een paar dagen later, op 19 oktober 1942, in de gaskamer vermoord. Aangenomen wordt dat ook Naatje (Cohen) Korper (56) en haar beide dochters Koosje (22) en Diena (16) die dag in Auschwitz zijn vermoord. Benjamin Mozes Cohen (68) wordt drie dagen later op transport gesteld en op 22 oktober 1942 vergast.

Start van de Endlösung

Op 2 oktober 2025 is het 83 jaar geleden dat de Duitse Sicherheitspolizei, in ééndrachtige samenwerking met de Nederlandse politie, overal in ons land complete gezinnen oppakt, werkkampen ontruimt en duizenden Joden naar het overvolle Westerbork afvoert. De datum is door de bezetter bewust gekozen. Het is de laatste dag van het Joodse Loofhuttenfeest (Soekot). De bezetter gaat ervan uit dat de meeste mensen thuis zijn. De gebeurtenissen geven aan dat de Duitsers de totale vernietiging van het Joodse volk nastreven, de Endlösung der Judenfrage.

Het is 13 september 1944 als de laatste trein vanuit Westerbork naar Auschwitz vertrekt. Aan boord zijn 1019 mensen, onder wie Anne Frank en haar familie. In totaal worden er 107.000 mensen met 93 treinen vanuit kamp Westerbork gedeporteerd. Daarvan keren zo'n 5000 terug. Het blijft belangrijk dat deze dramatische gebeurtenis in de geschiedenis herdacht wordt. Stolpersteine herinneren in Drouwen aan die zwarte bladzijde uit onze gezamenlijke geschiedenis. In Borger zijn er plannen om ook daar Stolpersteine te leggen. Samen met de gemeente Borger-Odoorn is er nu voor gezorgd dat ook alle zeventien Joodse slachtoffers op het Joodse monument aan de Hunebedstraat vermeld staan.

Dramatisch familieverhaal

Rachel Bloemendaal wordt op 17-09-1939 in Amsterdam geboren. Ze is de dochter van Mina Cohen (Drouwen, 1921) en Meijer Bloemendaal (Utrecht, 1914). Mina is op 13 december 1938 vanuit Drouwen naar Amsterdam vertrokken, waar zij op 3 mei 1939 trouwt met de Joodse koopman Meijer Bloemendaal. Mina is dan 17 jaar oud en al vier maanden in verwachting van haar eerste kind. Op 17 september 1939 wordt dochtertje Rachel geboren, vernoemd naar de moeder van Meijer. Dertien maanden later, in oktober 1940, komt zoontje Benjamin ter wereld. Het gezin woont dan inmiddels in de Rapenburgerstraat, in een oud huis dat al in 1931 onbewoonbaar is verklaard. Koopman Meijer handelt in manufacturen en het feit dat het jonge gezin om de paar maanden naar een andere woning moet verhuizen, doet vermoeden dat het gezin een armoedig bestaan leidt. Terwijl Mina voor de kinderen zorgt belandt Meijer tweemaal in de gevangenis vanwege kleine vergrijpen, onder andere diefstal.

Het lijkt erop dat Meijer ook betrokken is geweest bij de beruchte gevechten in de Amsterdamse Jodenbuurt tussen NSB'ers en de Joodse knokploeg. Hij wordt op 11 februari 1941 opgepakt door agenten van de 'Sicherheidsdienst'. Niet bekend is waar hij en de andere opgepakte mannen gevangen worden gehouden. Zeer waarschijnlijk is hij in de dagen na de razzia's toegevoegd aan de grote groep gevangenen in kamp Schoorl. Diezelfde week, op 27 februari, wordt hij naar Buchenwald gedeporteerd en daarna doorgestuurd naar Mauthausen. Meijer wordt op 11 augustus 1941 in de gaskamer van Slot Hartheim vermoord.

Nog meer rampspoed

Weduwe Mina probeert in Amsterdam het hoofd boven water te houden en verhuist opnieuw. De ellende wordt nog groter als haar zoontje Benjamin ernstig ziek wordt en overlijdt op éénjarige leeftijd op 25 januari 1942. Terwijl de Duitsers de Joodse gemeenschap van Amsterdam steeds meer in het nauw drijft krijgt Mina een relatie met de Joodse lijstenmaker Philip de Groot (1917, Amsterdam). Samen besluiten ze om begin 1942 kleine Rachel naar het 'veilige' Drouwen te brengen, naar opa en oma Cohen. Net op tijd want een paar maanden later, op 24 juli 1942, worden Mina en Philip opgepakt en op transport gesteld naar Westerbork. Daar zijn ze plan om te trouwen en zo hun kansen om in Westerbork te kunnen blijven te vergroten. Van een huwelijk is het nooit gekomen want op 30 september 1942 vertrekt de trein naar Auschwitz waar beiden kort na aankomst worden vermoord.

In Drouwen weten ze nog van niets. De familie Cohen krijgt ook niet mee dat een dorpsgenoot de gemeente Borger 'informeert' over de aanwezigheid van extra 'jude' op het adres Hoofdstraat 21. Het verraad van kleine Rachel levert de inwoner van Drouwen 25 gulden op in de vorm van 'kopgeld', een premie die de Duitse bezetter betaalt voor elke aangegeven Jood. Als bij de familie Cohen de oproep in de brievenbus valt om zich op 2 oktober 1942 in Westerbork te melden durft niemand in Drouwen het meer aan om het kleine meisje aan een onderduikadres te helpen. En dus verlaat ze, met de rest van haar familie, in alle stilte, het 'veilige' Drouwen.

Vanaf nu staat haar naam voor altijd op het Joodse monument in Borger. Tachtig jaar na de bevrijding een belangrijk moment voor de 'Werkgroep DBB in de Tweede Wereldoorlog' Want zo lang iemand nog over je spreekt, aan je denkt en je naam noemt, zo lang ben je niet echt dood.